

RAOUL RENIER

– A BIRODALMI EGYSÉG FELBOMLÁSA –

Részlet

candidatus leiosz pan-thia Aristostratos főtisztelendő atya

ARCOK TÜKRE, IDŐK SODRA

című történeti áttekintéséből

Ama vészterhes időszakban, mely az Arcok XIII. századától a XVII.-ig terjedt, hazánk kétségkívül fennállásának legmélyebb és legtartósabb válságát élte át. A megrendült kortársak az Egyetlen büntető kezét vagy Krán sötét mesterkedését sejtették a rájuk zúduló sorscsapások háttérében. A mi számunkra a történelmi távlat lehetővé teszi az események higgadtabb elemzését. Valójában a krízis már évszázadok óta érett, kitörését baljós ómenek sora jelezte előre. Ezekkel munkánk megfelelő helyén részletesen foglalkoztunk, így most megelégszünk a pusztá felsorolással: a gyermekkirályok kora, a Teladion- és a Loramendil-ág koronaviszálya, a nyugatvégi féldomíniumok függetlenségi törekvései, a testemarrai ezüsbányák kimerülése s a rákövetkező pénzügyi összeomlás. Mindenekelőtt azonban azt a folyamatot kell kiemelni, melynek során a tartományok élére kinevezett *szadhrapioszok*, kihasználva a trón gyöngeségét, fokozatosan örökletessé tették méltóságukat, majd sorra fölvettek a hercegi címet, elsőként a gorranói IX. Crusadio Bel Cassadril 1128-ban. A Nyugatvéget kivéve, ahol a *szadhrapioszok* hatalma sohasem volt több írott malasztnál, csakhamar minden tartomány az új hercegi dinasztiák irányítása alá került. E családok javarészt godoni eredetűek voltak, ám korántsem kizárólagosan; a három ellán tartomány vezetését például a helyi arisztokrácia sajátította ki.

A Bel Estessók kíméletlen magasra törését egyes krónikások féktelen becsvágyukkal, mások titkos kráni befolyással vélik megindokolni. Valójában az előbbi legfeljebb járulékos tényező lehetett, az utóbbi – ha egyáltalán létezett – még annyi sem. Az utat, melyet ez a család bejárt, a történelem követte ki számukra. Gordoza hercegeiként az egyik leggazdagabb tartományt kormányozták, melynek különösen a testemarrai nemesfémbányászat lehanyaglása után nőtt meg a jelentősége. Ugyanakkor kiterjedt családi birtokokkal rendelkeztek a szomszédos tartományokban, s ha ezeket meg akarták védeni, szükségképpen föl kellett lépniük az ottani hercegekkel szemben. Miután ezt sikerrel megcselekedték, olyan hatalmi pozícióban találták magukat, amely az uralkodóival vetekedett. Szerinte a birodalomban az ő támogatásukat kereste mindenki, akit az érdekei így vagy úgy a trón ellen fordítottak. Szörnyű nyomás nehezedett rájuk; nem az a csoda, hogy végül kinyújtották a karjukat a korona után, hanem az, hogy a csábító helyzetben majd' három nemzedéken át hűségesek maradtak.

A Bel Estessók 1132-ben vették föl a hercegi címet, 1152-től verettek pénzt a saját nevükre, és 1166-tól nem kérték ki utódlásukhoz a király megerősítését. Ők maguk viszont rendszeresen gyakorolták a megerősítési jogkört Therrosában (1172-től), Bierrában (1179-től) és Carra-gellában (1186-tól), illetve szórványosan egyéb tartományokban is. 1183-ban megtagadták a megerősítést a bierrai jelölttől, és új hercegi házat neveztek ki a régi helyett; ez vérontás nélkül ment végbe, a bukott családot csupán részleges jószágvesztéssel sújtották, nem kellett száműzetésbe vonulnia. Mindazonáltal az 1190-es években a Bel Estessók ismételt felkérések dacára

is tartózkodtak minden tevőleges beavatkozástól a Suthalessa folyásától északra; nem szolgáltatták be rendszertelenebbül a koronaadókat, mint a többi herceg; képviseltették magukat a birodalmi gyűlésben, ámbátor 1192 (II. Valdarios Bel Estesso meggyilkolása) után csak meghatalmazottak útján; és mindig kihirdették területükön az uralkodó által törvényerőre emelt határozatokat.

A fordulópontot az 1200. évi *cipellős gyűlés* jelentette, amelyre II. Adunarden Bel Corma király a tulajdon udvartartásából nevezte ki a tartományi követeket, köztük számos udvarhölgyet. Itt hoztak törvényt az érchegységi bányák azonnali bezáratásáról, amíg a gordoza herceg föl nem hagyja a saját nevére történő pénzveréssel. E rendelkezés, ha végrehajtják, nemcsak Gordoza, hanem az egész birodalom gazdasági összeomlását eredményezte volna. III. Valdariosnak nem volt más választása: megtagadta a kihirdetését. Az uralkodó válaszként lázadónak nyilvánította, fej- és jószágvesztésre ítélte, feloldotta esküjük alól a hűbéreseit, és személyesen szállt táborba ellene.

A Bel Estessók tehát, szemben Kronus Magra és más dinasztiahű historikusok állításával, nem önszántukból jutottak el a lázadásig: szabályszerűen behajszolták őket. III. Valdarios herceg számára, ha meg akarta őrizni az életét és a családja tekintélyét, csak az előremenekülés lehetősége maradt. Szerencséjére az uralkodó osztatlan fölháborodást váltott ki a birodalmi rendek köreiben a *cipellős gyűlés* összehívásával; e párját ritkító jogtiprás mindaddig példa nélkül állt hazánk történetében. (Később, sajnos, kirívóbb esetek is követték.) Leghívebb támogatói is cserben hagyták; 1201-ben gyors egymásutánban kétszer vereséget szenvedett az Estesso-hadaktól, majd serege roncsaival a székvárosba húzódott vissza.

A gordoza herceg nem követte; más módját választotta, hogy learassa győzelme gyümölcseit. Sokak számára váratlanul Tela-bierrába vonult, sikeres tárgyalásokba bocsátkozott Amfortas főatyával, majd I. Valdarios néven Shadon királyává koronáztatta magát.

Kérdéses, mennyire volt ez bölcs lépés tőle. Ha valahol sejdíthetünk külhoni (kráni vagy pyarroni) aknamunkát az események háttérében, akkor leginkább még ezen a ponton – ami azt is megmagyarázná, hogyan sikerült rávenni a főatyát az együttműködésre. II. Adunarden hatalmát ugyanis szinte ezzel egyidőben palotaforradalom döntötte meg, az összeesküvők I. Beralduint emelték helyette trónra a Bel Corma dinasztia zátonyvízi mellékágából. Az új uralkodó első ténykedéseként törvénytelennek nyilvánította a *cipellős gyűlés* határozatait; vele Valdarios herceg egyezkedhetett volna az őt sújtó ítélet visszavonásáról és a békés rendezésről. A tela-bierrai koronázás azonban – egyházi szentesítéssel! – kész helyzetet teremtett, amelyből egyik fél sem hátrálhatott ki.

Kérészerűen trónkövetelőkben hazánk története eddig sem szűkölködött – a jelentősebbekről munkánk más helyein megemlékezünk –, ezek azonban csupán átmeneti zavarokat tudtak kelteni; egy-két év, legföljebb három, és valamennyien hóhérbárd alatt vagy száműzetésben végezték. Ám ezúttal az a példátlan eset állt elő, hogy a Bel Cormák jogcímével szemben – mely a dinasztikus folytonosságra és az Artemil királytól örökölt karizmára hivatkozott – a Bel Estessók ugyanolyan szilárd alapra építhettek: az Egyetlen legfőbb halandó szolgájától kapott szentesítésre, melyet a hivatalban lévő Bel Corma uralkodó *ellenében* ruházott rájuk, amikor saját kezűleg kente föl I. Valdariost, nyilvános szertartás keretében. A tela-bierrai koronázás rejtélye a mai napig megoldatlan. Kronus Magra és más dinasztiahű történészek erőszakot emlegetnek; ez azonban képtelenség. Bármennyire megerőltetjük a fantáziánkat, nem tudunk elképzelni olyan módszert, amellyel a szent városban nyomást lehetne gyakorolni az egyházi szuverénre; mint föntebb már szólottunk róla, ezzel még a nagy

Gallaphain király is hiába próbálkozott, pedig a teljes birodalmi hadsereget felvonultatta Tela-bierra alá nyomatékkal. *Leiosz pan-thia* Amfortas kétségkívül a saját akaratából cselekedett 1201-ben; s bár a talány boncolgatása külön monográfiát érdemelne, ehelyt elégedjünk meg a száraz tényközléssel, hogy már a rákövetkező évben lemondásra kényszerült miatta.

Történelmi léptékkal nézve alig zárult tehát le a Teladionok és a Loramendilek vetélkedése, máris kezdetét vette az a sokkal keserűbb és kegyetlenebb trónviszály, melyet az utókor kétszáz éves beháborúként tart számon. Az elnevezés köztudomásúlag pontatlan: Lukanios atyától, a jeles XIX. századi historiográfustól származik, akiben még elevenen élt az események emléke, s minden módon enyhíteni igyekezett a nemzedékét sújtó sokkhatást. Ezért csak azokat az esztendőket számlálta össze, mikor a két dinasztia hivatalosan is hadban állt – ami súlyosan torzítja az összképet. Mivel a Bel Cormák és a Bel Estessók kölcsönösen bitorlónak tekintették egymást, jobbára hadüzenet nélkül harcoltak. Az elgyötört országnak csupán a teljes kimerültség rövid szakaszai hoztak némelyes nyugalmat – és ezek sem túl sokat, hiszen (mint látni fogjuk) más frontvonalakon ilyenkor sem pihentek a fegyverek. A kétszáz éves beháború valójában 1201-től az 1633-as serdigallói egyezményig tartott, s utóizzásai később is föl-fölparáztak még, egészen a tavaradolai bulla 1868. évi kibocsátásáig, mely végleg tisztázta a lappangó konfliktusokat, és intézményesítette hazánkban a *Triatos* kormányzati rendszerét. Végeredményben – előzményeit és kihatásait is figyelembe véve – az Arcok teljes második évezredén rajta hagyta sötét bélyegét.

Miért nyúlhatott ilyen hosszúra ez az áldatlan belviszály? Elsősorban – ahogy az már Lukanios atya történetírói munkássága óta közhely – a hatalmi viszonyok tragikus kiegyenlítettsége okán. A Bel Estessók elég erősek voltak az uralkodóház kihívásához, de a legyőzéséhez már nem; a Bel Cormák elég gyengék voltak a külső tartományok elvesztéséhez, de a belsőkéhez már nem. Újkori historiográfiánk annyiban helyesbítheti Lukanios atya meglátásait, hogy ez az erőegyensúly nem a két *dinasztia*, hanem a mögöttük meghúzódó *érdeksoportok* között állt fenn. Elvégre mindkét családnak voltak kimondottan gyöngé periódusai, a vetélytárs mégsem tudta ezeket kihasználni, hogy fölébük kerekedjen. A Bel Estessók országrésze ugyanúgy átvészelte a XIV. századi *szikrafű-királyok* korát, mint a Bel Cormáké egy évszázaddal később a régensuralom három nemzedékét. Tulajdonképpen nem sok hiányzott hozzá, hogy hazánk ebben az időszakban két önálló királyságra hulljon szét: igen durván leegyszerűsítve a dolgokat, egy pásztorkodó-falusias délire és egy földműves-városlakó északra.

Mindazonáltal hiba volna a beháborúban pusztán egyfajta mechanikus Észak-Dél ellentétet látni, ahogy némely pyarroni bálványimádók teszik. A gorranói Bel Cassadril hercegek például, akik mindvégig a Bel Estessók fenyegető árnyékában éltek, egészen 1296-ban bekövetkező bukásukig a Bel Cormák harcos támogatói voltak. A Bel Cormák hátszágában viszont az ellán tartományok hajlottak a Bel Estessók felé, legalábbis eleinte; azután kivonultak a birodalmi politikából, bőven lett elég saját bajuk.

Végül arról sem szabad megfeledkezni, hogy egyes tartományok mindenestül függetlenítették magukat a királyi házak torzszalkodásától. A legékesebb példa a Felföldé; noha elszakadását sohasem deklaráta, korszakunk folyamán gyakorlatilag önállóan intézte ügyeit, előbb a Vil Cathraz, majd a Bel Darco hercegek alatt – olyannyira, hogy az 1633-as serdigallói egyezményben külön szerződő félként szerepel! A nyugatvégi féldomíniumok már 1201 előtt is a maguk útját járták, a koldusszék vezetése alatt pedig egyházi államok szövetségévé alakultak át, mindkét

dinasztia fennhatóságát elutasítva. A belháború évszázadai alatt hazánk a teljes széttagozottság képét mutatta.

A birodalmi egység gondolatának fő letéteményese az egyház lett volna, amely azonban súlyosan kompromittálta magát a tela-bierrai koronázással. Amfortas főatyja utódainak tömérdek fáradságukba telt, mire úgy-ahogy sikerült megszabadulniuk ennek az ódiumától. A folyamatos politikai nyomás dacára következetesen tartózkodtak mindkét fél elismerésétől. Nem ok nélkül vélték, hogy kicsorbult tekintélyük elvásna az újabb próbakövön. Akárki mellett tennék le a voksukat, a másik király nem hajtana fejet döntésük előtt; nemhogy fölszámolnák hát a trónviszályt, hanem maguk is belekeverednének. Tisztán látták, hogy pártatlanságuk illetően történő feladása az egységes birodalom eszméjének végérvényes bukását idézheti elő.

Ám a főatyák nem bizonyultak sem tehetetlenek, sem lagymatagnak. Érzelve a nyílt politizálás veszedelmeit, a színpalak mögötti intrikákhoz folyamodtak. Cselszövésekkel és óvatos befolyásolással, minden spirituális hatalmukat latba vetve igyekeztek előmozdítani a dinasztiai kiegyezését, vélhetőleg egy majdani házasság formájában. Ehhez nemzedékekre meg kellett tervezniük a két család leszármazásrendjét, majd úgy igazgatni az emberi kapcsolatokat, hogy a kívánt eredményre vezessenek. A dolgok természetéből adódóan ez a feladat a bizalmi *kvalitθειáknak* jutott, s a kései historikus nem remélheti, hogy a rendelkezésére álló forrásokból hitelesen rekonstruálhatja tevékenységüket. Annyit azonban föltétlenül szükségesnek vélünk megjegyezni, hogy a *logopathoszosok* és *mendhaleioszosok* tudománya, mely manapság egyházunk összetartó kovászát adja, ezekben az időkben mai szemmel nézve még meglehetősen kezdetleges fokon állt, ami kétségkívül behatárolta az inkvizíciós atyák lehetőségeit.

A Bel Cormák és a Bel Estessók eközben persze mélységesen gyanakodtak az egyházra, ugyanakkor minden tőlük telhetőt elkövettek, hogy a maguk pártjára vonják. Noha át nem látták, de megszimatozták a hátuk mögött szőtt intrikákat, és innentől fogva ők sem válogattak többé az eszközökben: fenntartás nélkül folyamodtak hazugsághoz, zsaroláshoz, megvesztegetéshez. A közvetlen fennhatóságuk alá eső területeken működő papság rettenetes nyomásnak volt kitéve. Az emberi természet gyarlóságából következik, hogy sokan közülük engedtek ennek a nyomásnak. Félretették szent esküjüket, gyakorta valamimód kibúvót kerestek rajta, és – titkon vagy nyíltan – világi szolgálatra kötelezték magukat.

Új uraik a legkülönfélébb feladatokra mozgósították őket. Bethumabel Vil Galladran nagyherceg például, aki 1449 és 1460 között három egymást követő Bel Corma uralkodó nevében kormányzott régensként, több forrásunk egybehangzó tanúsága szerint orgyilkosnak alkalmazott egy Mahaiz nevű *mendraioszt*, aki végül egyik küldetése során a *morra lirattát* választotta. Ilyen kirívó esetek mindenesetre ritkán fordultak elő. Az alacsonyabb rangú *laioszosok* többnyire nyíltan megvallották kötődésüket, prédikációikban a gazdájuk igazságát hirdették a népnek, a mellette való kiállásra buzdítottak, esetleg – ha különleges képésben részesültek – a személye körül láttak el bizonyos szolgálatokat. A magasabb posztot betöltőktől azonban szinte sohasem követeltek meg ilyesmit. Őket a királyok – ősi famíliák sarjai, akik ezredéves politikai hagyományokban nevelődtek – másféle feladatokra szánták.

Ahogy az inkvizíciós atyák beszivárogtak az uralkodók környezetébe, úgy épültek be az uralkodók bizalmi emberei az egyházszervezetbe. A kétféle hálózat persze nagyságrendileg eltérő hatékonysággal működött: a királyiban például szép számmal akadtak kettős ágensek, míg a *taleioszosok* között ez gyakorlatilag nem fordulhatott elő. Ám a fontosabb egyházi méltóságokat a kánonjog értelmében választás

és megerősítés útján kell betölteni – az uralkodóházak pedig csalhatatlan politikai érzékkel tapintottak rá e sebezhető pontra.

A kánoni konklávékon mindkét dinasztia tömegestül mozgósította híveit. Miközben az inkvizíciós liga nagyralátó cselszövényei még épp csak csírázni kezdtek, mind több püspöki, érseki és apátúri poszton bukkantak föl olyan *leioszok* – sőt: *leiosz pan-thiák!* –, akik valamilyen formában el voltak kötelezve világi irányban. Az egyház fölkészületlenül állt az új kihívás előtt. Szerencsére az uralkodócsaládok között e téren is öldöklő versengés dúlt – nem csekélyebb téttel, mint hogy melyikük segíti előbb a főatyai székbe a saját pártfogoltját. Akinek ez sikerül, alaposan maga felé billenti a mérleg nyelvét – és roppant kevesen látták át tisztán, hogy a teljes győzelemhez ez sem lesz elegendő, a birodalmi eszme bukásához viszont igen.

A XIII. század második évtizedére a helyzet a végletekig mérgegt. Mind a Bel Corma, mind a Bel Estesso famíliában több váratlan haláleset történt, feltehetőleg a *taleioszok* tevékenysége nyomán, akik egyre nagyobb kockázatokat vállalva próbálták siettetni vérvonal-egyesítő terveiket. Shadonban és Gordozában inkvizíciós atyákat küldtek máglyára, akiket az udvarhű prelátusok eretneknek nyilvánítottak. A főatya, ha nem akarta leleplezni titkos intrikáit, nem emelhetette föl szavát az érdekükben. Egyébiránt már az alabástrom tiara és a *biarra*-trónus sem volt szent. 1214-ben és 1216-ban két egymás nyomába lépő főatyát gyilkoltak meg, valószínűleg csupán azért, hogy székük megüresedtével új választó konklávét kelljen összehívni. Az első merényletet pyarroni kalandozók, a másodikat gorviki *moradonok* hajtották végre, ami arra vallott, hogy az uralkodóházak minden maradék gátlásukat levetkezték. Válaszképpen a bizalmi *kvalitheiak* is keményebb föllépésre szánták el magukat, számos dinasztiahű főpapot végzetes baleset ért. A kánoni konklávék – egy kortárs krónikás kifejezésével élve – kezdtek parázssal ingerelt viperaveremre hasonlítani.

Az egyházi hierarchia egyes fokozatai viszonylag mentesek maradtak a világi befolyástól. (Ide tartoztak mindenekelőtt a bizalmi *kvalitheiak*; velük azonban ezúttal nem foglalkozunk, mert a nagy szkizmában nem vállaltak közösséget a többiekkel.) A közönséges *faioszok* megnyerését a királyok fölöslegesnek, a *leiosz thairákét* túl fáradságosnak vélték. Magától értetődik továbbá, hogy ahová nem terjedt ki a tényleges fennhatóságuk, ott nem tudtak híveket toborozni; a szóban forgó területek papságát különben is sokkal kevésbé érintették a zavarok, mivel egyelőre nem játszottak jelentős szerepet az inkvizíciós liga birodalomegyesítő terveiben. Megfeledkezni azonban hiba lett volna róluk: ők is érzékelték a válságos helyzetet, és megvoltak a maguk elképzelései a rendezésre.

Miközben a főatya mind jobban elfajuló *carria fumerrába* bocsátkozott a trónért viszálykodó két dinasztiaival (bármennyire is blaszfémianak tűnik ebben a vonatkozásban az “árnyékháború” kifejezés használata, a jelenség lényegét tökéletesen kifejezi), a mondott körökből átfogó mozgalom indult az egyház megreformálására. Kezdetei a kettős koronázás körülre tehetők, a rákövetkező években alakot öltött és egységbe forrt, alig egy évtized múlva pedig már komoly erőt képviselt. Első szervezett fellépésére az 1219. évi (XXCIX.) nagyválasztó konklávén került sor, amikor a kánoni levezető tanács elé terjesztette az utóbb verionei manifesztum néven elhíresült dokumentumot, melyet kézjegyével látott el a verionei, a shadleki, a felföldi és a diasalmói hercegérsek, a kígyóföldi és a lewiari érsek, tizenkét nyugatvégi missziós püspök, nyolc *biarra*-jogú kolostor apátura és a Hatodik Arc Testvériségének nagymestere. A felföldi hercegérsek záradékot mellékeltek a szignójához, melyben kijelentette, hogy mindenben egyetért az iratban foglaltakkal, ám ha a kánoni tanács elutasítja, ő engedelmesen aláveti magát a döntésüknek.

A manifesztum kifejti, hogy a főatyák 1202 óta töretlen birodalomegyesítő politikája, melyet az inkvizíciós liga sugalmazására folytattak, tökéletes csődnek bizonyult. Egyesítés helyett még jobban megosztja az országot, keserű indulatokat ébreszt, botrányos állapotokat teremt, vérfürdőkhöz és az egyház meghasonlásához vezet. Az elmúlt fél évszázad egyértelmű tanulsága, hogy intrikák és titkos cselszövések útján a kitűzött célt elérni nem lehet. Változtatni kell a módszereken: nyílt, egyenes, határozott fellépésre van szükség. Az egyház tegye alapos megfontolás tárgyává a kérdést, azután nyilvánítsa törvényesnek az egyik dinasztiát, és bitorlónak a másikat. Amennyiben ez utóbbi vitatná az ítéletet, álljon teljes tekintélyével a fölönt uralkodó mellé, és közös erővel sújtsanak le a lázadóra.

A manifesztum aláírói előtt ismeretesek a javaslatukkal szemben felhozható ellenérvek. *Leiosz pan-thia* Amfortas sajnálatos példája bizonyította, hogy ilyen súlyú döntést nem lehet egyetlen gyarló ember vállára terhelni, még akkor sem, ha ő a rangelső Domvik halandó szolgálói között. Mivel a *phora-kroinoszok* és a *philohieroszok* idestova húsz esztendeje tartózkodnak ez ügyben a véleménynyilvánítástól, egyetlen lehetőség marad. A konklávén ne főatyát, hanem zsinatot válasszon, ruházza fel szuverén egyházfői jogkörrel, szabjon neki határidőt, és bízza meg a döntéshozatallal. Utána a zsinat, mint legfőbb egyházi fórum, belátása szerint határozhat majd önmaga további működtetéséről vagy feloszlatajáról. Tiszta és világos eljárás. Az aláírók úgy vélik, semmilyen más módszer nem garantálhatná az inkvizíciós liga befolyásának kiküszöbölését a birodalomegyesítő politikára. Mivel szilárd meggyőződésük, hogy ez a befolyás katasztrófába dönti az országot, betérjesztésük elutasítása esetén kénytelenek lennének lelkiismereti okokból kivonni magukat a konklávén fennhatósága alól.

A manifesztum benyújtása hatalmas vihart kavart a gyűlésben. Számos pontjával sokan egyetértettek, még a bizalmi *kvalitheiókból* is; ennek ellenére szavazásra sem bocsátották, a kánoni tanács saját hatáskörében elutasította. Nem tehetett mást: az irat veszedelmesebb volt egy kisütésre váró energiarúnánál. Nyíltan megkérdőjelezte az egyszemélyi vezetés elvét, és a zsinati gondolat pusztá felvetésével súlyosan csorbította a főatya jogait. Ez a konfliktus – mint azt fölönt, munkánk negyedik fejezetében részletesen kifejtettük – az Arcok III.-IV. századában egyszer már kis híján darabokra tépte az óegyházat; felújítása most, a belháborús időkben hagymázás örökségnek tűnt. A szkizma réme kísértett a konklávén, s a meghívott prelátusok igyekeztek sebesen, de elővigyázatosan exorcizálni.

A betérjesztőket elvileg szigorú fenyegetéssel kellett volna sújtani, magas rangjuk azonban ezt megakadályozta; a *biarra*-trónus üresedésben lévén, a kánoni tanács csak nyilvános feddésben részeltethette őket. (A shadleki hercegérseket meg a duarrei apáturat, akik maguk is tagok voltak, kizárta soraiból.) Ennek titokban mindenki örült: a túlzó szigor talán valami ostobaságra sarkallná őket, így viszont bizonyára megbékélnék a helyzetükkel.

Nem békéltek meg. Az iratos atyák – ahogy utóbb nevezték őket – már nyolcadik esztendeje dolgoztak a manifesztumon, mindvégig megőrizve titkukat az inkvizíciós liga elől, és nagyon alaposan meggondolták a betérjesztését. Nyugodtan végighallgatták az elutasítást és a feddést, aztán Odone Gardario verionei hercegérsek valamennyiük nevében kijelentette, hogy nem ismerik el fölöntes fórumnak sem a kánoni tanácsot, sem a konklávén által megválasztandó főatyát; végezetül mindannyian kivonultak a gyűlésteremből. Egyedül a felföldi hercegérsek maradt a helyén, aki osztotta ugyan a nézeteiket, ám nem nélkülözhetette tartományában a bizalmi *kvalitheiók* támogatását.

Ezzel az egyház egy csapásra elveszítette egész Nyugatvéget, jószerivel az összes térítőt, valamint fegyveres erejének felét. Mire a cenzúra észbe kapott, az

iratos atyák szerte a birodalomban köröztetni kezdték a manifesztumot, és meghirdették a zsinatot Verionéba. A szkizma, amitől mindenki tartott, bekövetkezett.

– A KOLDUSSZÉK –

Részlet

candidatus leiosz pan-thia Aristostratos főtisztelendő atya
ARCOK TÜKRE, IDŐK SODRA
című történeti áttekintéséből

A nyugatvégi ellenegyház *koldusszékként* vonult be a történelemkönyvekbe. Büszke öntudattal vállalta ezt a gúnynevet, melyet eredetileg a gyalázói aggattak rá; mintegy világgá kürtölte vele, hogy bizony szegényebb a *biarra*-trónusnál, és korántsem övezi akkora pompa.

Persze ez viszonyítás kérdése, hiszen a koldusszék úgyszólván kimeríthetetlen erőforrásokkal rendelkezett. Kezdetől fogva szilárdan kézben tartotta az öt nyugatvégi tartományt és a féldomíniumokat, gazdag természeti kincseikkel. Korszakunkban ezek jóval nyersebb és faragatlanabb vidékek voltak, mint manapság; aligha ki nem kacagták volna azt a külhoni fűzfapoétát, aki majd' félezer évvel később ilyenformán szedte rímbe Shadleket: "pávatollas kalpagok, ezüsthímű kardcsatok, hintók gördülnek tova, párbajhősök városa!" A civilizáció mindeme kiseddel kellékei akkoriban még hiányoztak erről a tájról. Az áruforgalom jobbára cserealapon folyt, az adók igencsak gyéren csörgedeztek; a koldusszék pénzjövödelme valóban messze elmaradt a főatyáétól. Voltak ezzel szemben végeláthatatlan gabonamezői; óriási marhacsordái és tüzes vérű ménesei; rengeteg erdői mindenféle vaddal és elképesztő mennyiségű fával; könnyen megközelíthető kőfejtői az építkezésekhez; külszíni vas- és rézlelőhelyei a Ferrelosokban, ahol a gazdaságos kitermeléshez csupán két erős kar meg egy csákány kívántatott. S mivelhogy az Egyetlen tanítása szerint a természetnek része vagyunk mi magunk is, ne feledjük fölemlíteni a jószerivel kiapadhatatlan embertartalékokat, amely folyamatos utánpótlást biztosított úgy szerszám-, mint fegyverforgatókból.

Nyugatvég a birodalom központi régióihoz képest ritkán lakottnak számított, ám tágas térségeire évről évre új bevándorlók érkeztek, egészen a Gon-Shadlek folyásáig. A derindák második nagy néphulláma az Arcok XI. századában tetőzött, és csupán a XIV.-re vonult le teljesen. Keleti törzseik ezidőtájt még barbár félnomádok voltak, épp csak kóstolgatták a civilizációt; mostoha viszonyokhoz szokott, kőkemény férfiak, akik mintha egyenest a nyeregbe születtek volna. Újonnan fölvetett hitüket a neofiták ádáz vakbuzgalmával szolgálták. Kitűnő lovasvitézeket küldtek a tartományi hadakba, a hegylakó hosszolok által kiállított gyalogság mellé.

Az iratos atyák és utódaik jól megtalálták az összhangot az alattvalóikkal. Sokat követeltek tőlük, de semmi olyasmit, ami ősi szokásaik vagy törzsi babonáik ellenére lett volna; és sokat is adtak cserébe, mindenekelőtt nyugalmas és háborítatlan otthont, ami ugyancsak ritka-beccses portékának számított történelmünk e viharos időszakában. Még a vérkeveredéstől sem fanyalogtak, gyakorta kiváltva ezzel a kényes birodalmi főrendek megbotránkozását, akik Artemil Bel Corma óta csak egymás közt házasodtak, és úgy örítették a tiszta godoni vérvonalukat, akár valami pogány házibálványt. A nyugatvégi kormányzók között már az egyházszakadás előtt föl-fölbukkantak hosszol és derinda származásúak; a XIV. században aztán ez általánossá vált, történeti szerepük

vége felé pedig még egzotikusabb népelemek is megjelentek. Daraul Sicariót, a nagy szkizma fölszámolóját például mindösszesen egyetlen nemzedék választotta el a Gyűrűhegység árnyékától: tiszta vérű nomádnak született, tizennyolc éves koráig csak a hyunghai nyelvet beszélte.

A koldusszéklet lényegében egy sor teokratikus kisállam laza szövetsége alkotta; mindegyik iratos atya fölszentelt papi személy volt, és szuverén módjára irányította a maga egyháztartományát. A legnagyobbak – a három hercegérsekség: Verione, Shadlek, Dia-salmo – valóban beillettek kisebbfajta fejedelemségnek; a legapróbbak – a carcerrói és a hathravadi missziós püspökség – még egyházmegyének is alig. A Hatodik Arc Testvériségének nem volt különálló tartománya, csak elszórt rendháza a többiek területén, fennhatóságát ezek fölött gyakorolta. A nyolc apátságot végképp nem lehetett szuverénül kormányozni, már csak azért sem, mert mind birodalmi területen emelkedtek; a koldusszék amolyan külképviselő-féleként kezelte őket, és megkísérelt diplomáciai mentességet kivívni számukra.

A laikus lakosság viszonyait a törzsi szokásjog és a birodalmi törvénykönyv tartományonként eltérő egyvelege szabályozta, többnyire elég zürzavarosan; a papi vezető rétegre viszont mindenütt a klasszikus tela-bierrai kánonjog vonatkozott. A kormányzóság ennek megfelelően nem öröklődött – noha az eredeti iratos atyák vér szerinti leszármazottait nagy tisztelet övezte –, hanem kánoni választással töltötték be, amely a felsőbb egyházi fórum jóváhagyásával emelkedett jogerőre. Ilyen fórum egyetlenegy volt: a fertálesztendőnként összeülő *kis zsinat*, melyet az iratos atyák jogutódai alkottak. Itt mindenkit egy-egy szavazat illetett meg, vitás kérdésekben egyszerű szótöbbséggel döntöttek. A testület hivatalosan huszonhét tagból állt, mivel – jóllehet személyesen sohasem jelent meg az üléseken, és meghatalmazottat is mindössze két ízben küldött – hagyományosan mindig meghívást kapott a felföldi hercegérsek is. (A létszám 1232-ben huszonhatra, majd 1455-ben huszonötre csökkent, a corra-cavallosi, illetve a duarrei kolostor pusztulását követően.) Elvileg *nagy zsinat* is létezett, ahol a koldusszék fennhatóságát elfogadó valamennyi egyházközösség képviseltette magát – ez lett volna a legfőbb döntéshozó szerv –, ám ezt valóban csak a legvégső szükséghelyzetben hívták össze, mivel a meghirdetése óhatatlanul beláthatatlan bonyodalmakhoz vezetett.

A koldusszék ugyanis a látszat ellenére nem rekedt meg regionális szinten: fennállásának egész ideje alatt folyamatosan és nagy sikerrel terjeszkedett. Részint nyugat felé, az országhatáron túl, ahol a missziós püspökségei működtek; itt a térítő tevékenység hagyományos eszköztárát alkalmazta, bár egészen új szervezeti keretek között és rendkívül intenzíven. Ez senkit sem zavart különösebben, jóllehet Tela-bierrában sok rangbéli főpapnak leesett volna az álla, ha fülébe jut a hír, hogy például az alsó-ferrelosi püspökség területéből a XV. század derekán már három átlagos birodalmi tartomány is kitélt volna. (Hitünk ezen előretolt bástyái utóbb, a nagy szkizma fölszámolásakor veszendőbe mentek. Keserű szájjal kell megbékélnünk a gondolattal, hogy ma jóval kevesebbet tudunk az Alsó-Ferrelosban – úgyszólván tehát a küszöbünkön! – uralkodó viszonyokról, mint a kis zsinat atyái ezerháromszáz évvel ezelőtt.)

A problémát a birodalmon *belüli* terjeszkedés jelentette, ami jószerivel észrevétlen maradt, a nagy zsinat összehívása azonban tüstént fölfedné méreteit a kívülről elölről, és óriási felzúdulást váltana ki. Hazai földön ugyanis a koldusszék nem misszionált – hanem titkon betelepedett a főatyai egyház pozícióiba. E pozíciókat olykor elhagyottan találta, máskor maga mesterkedte ki a megüresítésüket, ám a végeredményen ez mit sem változtatott.

A koldusszék köreiben egészen másfajta felfogás uralkodott a célirányos cselekvésről, a közösségi egyházzól, hívó és lelkiatya kapcsolatáról, mint Tela-bierrában. Gyakorlatiasabbak voltak, egyszerűbbek és közvetlenebbek; fölöslegesnek vélték a külsőségeket, a formásokat; a nyílt, egyenes, határozott fellépést kedvelték. Szerettek gondolkodni, de képzelődni soha; intrikálni nem tudtak, verekedni viszont igen; csapnivaló diplomata vált belőlük, ám remek katonatiszt. Valóban megkövetelték tőlük a hadiszolgálatot, hogy megedződjenek és tapasztalatokat szerezzenek. Jól bírták a nélkülözéseket, boldogultak nehéz helyzetekben, és rendszerint több kockázatot vállaltak másoknál, mivel tudták magukról, hogy nekik az esélyük is nagyobb.

Gyakran előfordult, hogy a háború dúlta tájakon senki sem maradt rajtuk kívül, aki az Egyetlen igéjét hirdethette volna: a főatya papjai mind elmenekültek vagy vértanúságot szenvedtek. Olykor meg egyszerűen ők tértek vissza elsőnek az ellenség eltakarodása után, és mire mások is odaértek, ők már fölépítették a lerombolt templomot és összegyűjtötték a nyáj maradékát. Ha valaki egyenes beszéddel rákérdezett, sohasem tagadták le, kifélék-mifélék, de maguktól nem verték nagydobra. Az Egyetlen fölszentelt szolgálói voltak; ha ennyit mondtak, nem hazudtak. És ha a parasztok, akikkel valamimód barátságba elegyedtek, meghívták őket egy félreeső faluba, a régi pap helyére, akit múlt negyednapon szólított el körükből a Hetedik Jogar – talán utasították volna vissza? Ilyen vészterhes időkben aligha ellenőrzi bárki a püspöki levéltárban a hivatalos ordinációs jegyzőkönyveket.

A koldusszék észrevétlen térnyerése tehát elsősorban a háborús övezetekben, illetve az alantas néposztályok között ment végbe. Ezzel kapcsolatban igen lényeges momentum, hogy a nagy szkizma nem mértani pontossággal szakította félbe az egyházat, hanem nagyon is ferde síkban: a koldusszéknek teljesen torz szelet jutott. A felsőbb kasztok nem vállaltak közösséget a mozgalommal, mely ezáltal határozottan plebejus színezetet kapott. Az új ellenegyházban még a *leioszok* arányszáma is messze a kívánatos alatt maradt, tömegbázisa zömét a *faioszok* és a *leiosz thairák* adták. Ez azt jelentette, hogy nekik kellett ellátniuk azokat a feladatokat is, amik máskülönben a magasabb *kvalitheiak* számára volnának fönntartva – s így mindjárt érthetővé válik a koldusszék számos sajátos vonása. Az alsóbb kasztok például nálunk nem vezetnek szertartásokat, legfeljebb segédkeznek a lebonyolításban; következésképp nincsenek tisztában sem szimbolikus jelentőségükkel, sem a hívőkre gyakorolt lélektani hatásukkal. Lám, máris fölfedtük a puritán ízlésvilág és a külsőségek iránti közöny egyik fő gyökerét!

A militáns szellem, melyet egészen az abszurdumig fokoztak, amikor a papi hivatás követelményei közé beiktatták a harctéri szolgálatot, kétséget kizáróan a *leiosz thairák* befolyását tükrözi. Ha nem vesszük figyelembe a szétszórt és nehezen mozgósítható független ágenseket, egyházunknak ebben az időben három ilyen jellegű szervezet állt a rendelkezésére. A legnagyobb múltra az Angyalgárda tekinthetett vissza, amely a mindenkori főatya személyére esküdtött föl (s esküszik máig is), létszámban és ütőerőben azonban messze elmaradt a másik kettő mögött. A Hatodik Arc Testvérisége, mely egymaga a teljes egyházi haderő felét állította ki, csatlakozott a szkizmatikus mozgalomhoz, nem csekély riadalmat váltva ki e váratlan lépésével. A székesfővárosban állomásozó Isten Kardja renddel kapcsolatban, hagyományosan erős dinasztikus kötődései miatt, az 1210-es években bizonyos aggályok merültek fel – mint utóbb kiviláglott, alaptalanul.

A XXCIX. nagyválasztó konklávéban a fölzaklatott kedélyek megnyugtatóhoz némileg hozzájárult, hogy a verionei manifesztum elutasításának másnapján üzenet érkezett Tela-bierrába a székesfővárosból. Ebben az Isten Kardja rend nagymestere kifejezte készségét, hogy valamennyi kötelezettségét felmondja a Bel Cormák

irányában, s fegyvereseivel haladéktalanul a szent városba vonul, a *biarra*-trónust a Hatodik Arc Testvériségétől és a többi eretnekségbe esett árulótól megvédelmezendő. Erre a fejleményre egyébiránt józan fővel számítani lehetett, mivel a testvériség és a rend úgyszólván megalakulásuk órájában rivalizálni kezdett, s ez utóbb oly lángoló gyűlöletté fajult, hogy sokszor alig lehetett egy táborba kényszeríteni őket. Magunk kései historikusként kizárólag az Egyetlen nyilvánvaló csodaművét látjuk benne, hogy annyi viszontagságos évszázad során mindmáig nem sikerült kiirtaniuk egymást.

Jóllehet vonatkozó forrásaink töredékesek és nehezen értelmezhetők, mégis igen valószínűnek tűnik, hogy a koldusszék egyházszervezetén belül – mint az erre aránylag legjobban kvalifikált személyek – a Hatodik Arc Testvériségének harcosai próbálták átvenni a bizalmi *kvalitheia* szerepkörét. Ezenkívül az aktív szolgálatból visszavonuló *leiosz thairák* pasztorációs tevékenységet végeztek, tulajdonképpen tehát pont az ellenkezőjét, mint amire kiképezték őket; bármilyen furcsán hangozzék is, nem csinálták rosszul.

A legforradalmibb újításokat azonban a koldusszék a *faioszok* esetében vezette be. A legalantasabb *kvalitheia*, amelyből nincs továbblépés a rangosabb fokozatokba, nálunk lényegében véve a segéd- és szolgaszemélyzet szerepét tölti be. Magasabbrendű feladatokat nem szokás rájuk bízni; meghaladnák a képességeiket, és különben sincsenek kiképezve rájuk. A koldusszék viszont egyszerűen *rakényszerült* a szükségmegoldásra. Óriási területek egyházi és világi kormányzatát kellett napról napra működtetnie, maroknyi felkészült *leioszra* támaszkodva. Tartalékként csupán *faioszok* sokasága állt rendelkezésére, elvégre a Hatodik Arc Testvériségének harcosait mégsem vonhatta ki tömegesen a fegyveres szolgálatból.

Odone Gardario veronei hercegérseknek támadt először az az ötlete, hogy nem alkalmilag osztja szét a munkát a *faioszok* között, ahogy azt a mindenkori helyzet megkívánja, hanem valamennyi fontosabb tevékenységre egy-egy rendet szervez belőlük, az Egyetlen különböző szentjeinek a védnöksége alatt. Korábban a *faiosz*-rendeknek még a gondolata is nevetséges lett volna, a hercegérsek azonban a szükségből erényt kovácsolva bebizonyította, hogy elképzelése működőképes. Mi több, az eredmény minden várakozást fölülmúlt. Megfelelő regulákkal ellátva a rendek akár önállóan, felügyelet nélkül is el tudták végezni a rájuk bízott munkát, egészen elfogadható teljesítményt nyújtva. Csakhamar Nyugatvég összes *faioszá*t megszervezték, és a hagyományos tevékenységi körök mellett egyre újabbakkal kísérleteztek. Az alamizsnások, prédikátorok, tanítók, hittérítők, gyógyítók és kóristák után sorra megjelentek a kertművesek, a vízszobrászok, az emlékezők, a miniátorok és tucatjával az egyéb csodabogarak. Gardario hercegérsek egy ízben még egy harcoló rend tervezetét is beterjesztette a kis zsinat elé, ez azonban hamvába holt, mert a Hatodik Arc Testvériségének nagymestere élt a hadivétó jogával, ami a koldusszék katonai főparancsnokaként megillette.

Az első esztendőknél alapított rendek többsége két-három nemzedéken belül elsorvadt, kivált a ritka, különleges munkakörökre szakosodottak; akadt azonban néhány, zömmel a tradicionális jellegűek közül, amelyik gyökeret vert és virágzásnak indult. A terenciánus hittérítők ugyanúgy nélkülözhetetlenné váltak a missziós püspökségekben, mint az isobelita gyógyítók a tartományi hadak kíséretében; Szent Asturion király jámbor shadoni prédikátorai pedig közmondásos ravaszsgal népszerűsítették példabeszédekben a zsinati eszmét, kockáztatva az eretnekekre kiszabott máglyahalált. Mások odahaza Nyugatvégen kevésbé látványos, ám annál hathatósabb módokon szolgálták egyházukat: folyókat szabályoztak, nemesített növényfajtákat honosítottak, korszerű bányaművelési eljárásokat vezettek be, tanodákban okították shadoni nyelvre a félbarbár derinda porontyokat. S noha a

koldusszék sohasem jeleskedett különösképp a magaskultúra ápolásában, említsük meg azért a külön Catulla Vil Cressi hercegérsek versgyűjteményét Salmóban, mely a rengeteg ócska füzfarím mellett több száz páratlanul értékes kéziratot tartalmazott, s gazdája elhunytával kétségkívül ebek harmincadjára jutott volna, ha nem visel rá lelkiismeretesen gondot a külön e célra alapított szerzetesi közösség, kerek kétszázötven esztendőn keresztül.

Bármennyire nehezűnkre esik elképzelni egy autonóm egyházi rendet, amit kizárólag *faioszok* alkotnak, a legfelső vezetést is beleértve – el kell ismernünk, hogy nem pusztán pótolni tudták a kánonilag képzett papokat, hanem némely vonatkozásban fölül is múlták őket. Nyugatvég természeti kincsei mellett ők képezték az ellenegyház hatalmának másik alappillérét. A szerény kezdetek után, ahogy teltek az évek, egyre jobban gyarapodtak tekintélyben, befolyásban, vagyonban. Feltörekvésük azonban, egy-két jelentéktelen összezördülést kivéve, nem fordította őket szembe az iratos atyák utódaival. Az ok egyszerű: rendfőnökeik papi személyek voltak, bár a létező legalacsonyabb rangban. Amennyiben hatalmi tényezővé tudtak fejlődni, a teokratikus államrezon lehetővé tette számukra, hogy egyházkormányzóságuk élére emelkedjenek, és maguk is elfoglalják helyüket a *kis zsinatban*. Meg is cselekedték, előbb a missziós püspökségekben, majd a régi birodalmi tartományokban. Fél száz évükbe sem telt a nagy szkizmától számítva, hogy eljussanak a hercegérseki méltóságig.

Autonóm egyházi rendek, csupa-csupa *faiosz*ból, a legfelső vezetést is beleértve – ez a hír természetesen úgy vonzotta osztályos társaikat a főatya tiarája alól, mint delejkő a vasreszeléket. Tömegestül szökdöstek Nyugatvégre, ahol tárt karokkal fogadták őket. Végül ez bírta rá a *biarra*-trónust, hogy 1232-ben diplomáciai kapcsolatot létesítsen a koldusszékkel: dörgegelmes hangú jegyzékben követelte az alantas kasztú egyháziak átcsábításának beszüntetését. Szavainak a területileg legelszigeteltebb iratos atya, a corra-cavallosi apátúr székhelyének fegyveres felszámolásával adott nyomatékot, az erőszak alkalmazása azonban nem érte el a kívánt hatást. Az Isten Kardja-lovagokkal halálmegvető bátorsággal szembeszálló Senecio apátúr lett az első a koldusszék mártírszentjeinek sorában; és 1232-től számítjuk az egész birodalmi egyházszervezetet alapjaiban megrengető kolostorlázadások korát.

– A GORVIKI INVÁZIÓ –

Részlet

candidatus leiosz pan-thia Aristostratos főtisztelendő atya
ARCOK TÜKRE, IDŐK SODRA
című történeti áttekintéséből

Gorvik ekkoriban az erős központi hatalom utolsó fellobbanását élte, s botorság lett volna abban reménykedni, hogy az Amanovik-házi királyok kihasználatlanul hagynak egy ilyen kínálkozó alkalmat. Valóban a kezdet kezdetén nekiláttak a zavarosban halászni: X. Raquo már 1201 őszen tengerészkatonákkal megrakott flottát küldött a zátonyvízi szigetek megszállására. Számottevő ellenállásba seholy sem ütközött, mert II. Adunarden király meggyilkolása után a shadoni palotaforradalmárok Zátonyvíz herceget, Beralduin Bel Cormát hívták meg a trónra, aki – tekintettel a körülményekre – a biztonság kedvéért magával vitte tartománya hadinépét is.

Visszaküldeni aztán már nem állt módjában őket, mivel a kontinensen legnagyobb döbbenetére egy koronás bitorló fogadta.

A Zátonyvízen hagyott csekély helyőrségek hősieles elszántsággal szálltak szembe a gorviki támadókkal, az erők aránytalansága azonban eleve reménytelenné tett minden ellenállást. Ennek kapcsán számos történetíró – a nagy tudományú Lukanios atya nyomdokain haladva – súlyosan elmarasztalja Beralduin királyt, amiért visszatartotta a tartományból kivont fegyveres hadakat, és nem sietett késedelem nélkül a szigetek fölmentésére. Bármennyire tisztelettel adózunk Lukanios atya kétségen fölül álló érdemeinek, kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy munkásságának e fejezetében inkább az ország romlása fölött érzett keserűség vezette pennáját, semmint a tudós megfontolás. Beralduin Bel Corma számára Zátonyvíz lerohanása szörnyű személyes tragédiát jelentett. A gorviki martalócok nem csupán a biztonságosnak vélt hátszágban hagyott hitvesét és kiskorú gyermekeit hányták kardélre, hanem örökösét és elsőszülöttjét, ifjabb Beralduint is, aki utolsó leheletéig védte Cormaserra ostromlott erődjét. Az adott helyzetben – a zavargásoktól dúlt főváros forrongó légkörében, egy birodalmi méretűnek ígérkező polgárháború küszöbén – egyszerűen nem mondhatott le az egyetlen olyan számottevő seregről, amelynek hűségére bizonyosan számíthatott.

A szigetlánc teljes elfoglalását végül az ellán tartományi rendek akadályozták meg, akiket húsba vágóan érintett a gorvikiak terjeszkedése. Az 1201 telén tartott regionális gyűlés határozatainak értelmében egyesült erővel szembeszálltak velük, miután közös herceget állítottak a három tartomány élére Valiante Del Río személyében. Beralduin király felségjogait már ez a lépés is súlyosan sértette; 1202 tavaszán azután, mivel a szigeteken harcoltak, természetesen nem érkeztek meg a táborába a hűbéres ellán segélyhadak; végül ugyanezen év nyarán föllázadt ellene a Zátonyvízről hozott sereg, átverekedte magát északra, és fegyvereit Del Río rendelkezésére bocsátotta. Ezzel betelt a pohár: Beralduin Bel Corma király fej- és jószágvesztéssel sújtotta a lázadó ellánok állítólagos herceget, akit e méltóságában semmiféle uralkodói jóváhagyás nem erősített meg. Az ítélet a javában dühöngő trónviszály miatt egyelőre papíron maradt. Indoklása egyébként nem egészen felelt meg a valóságnak: Valdarios Bel Estesso király ugyanis *küldött* jóváhagyást Valiante hercegnek, megtetézve egy szövetségi szerződéssel, amit az kénytelen-kelletlen elfogadott.

Ellánia három tartománya (a név 1205-től tűnik fel forrásainkban) csaknem húsz esztendeig hadakozott Gorvikkal a szigetekért, időnként megtoldva egy kis torzsalkodással a Bel Cormák felé. A történetírás ezt tekinti a másodiknak a *cormadinai háborúk* sorában; akárcsak az előtte valóban és az utána következőkben, Zátonyvíz ezúttal is a teljes pusztulás szélére sodródott. A küzdelem eleinte váltakozó sikerrel folyt, ám ahogy teltek az évek, fokozatosan megmutatkozott az erőtartalékok különbsége Gorvik javára. 1214-ben Valiante Del Río, 1216-ban X. Raquo Amanovik távozott a Fátyol túloldalára, ami még jobban átbillentette a hadiszerecsé mérlegét. Az új herceg, Vitorio ugyanis sem tehetségben, sem elszántságban nem ért föl a saját atyjához; az új király, Malbarro viszont mindkét téren messze meghaladta. 1219-re Bessa és a Tyro-szigetcsoport elvesztésével a második cormadinai háború lényegében véget ért. Bár a harcok gócpontja továbbra is északon maradt, a tenger fölött a gorvikiak vették át az uralmat: bukanérjeik egészen a Gordozi-öbölíig prédálták a partokat, részrehajlás nélkül dúlva-fosztogatva mindkét uralkodóház földjeit.

Malbarro Amanovik, avagy kortársaitól kapott ragadványnevéen a *Mantikor*, az utolsó volt a honalapító dinasztia nagy királyainak sorában. Becsvágya és kíméletlensége nem ismert határokat; ám ahol kellett, mindig meg tudott alkudni a helyzettel, s rugalmas gondolkodásától mi sem állt távolabb a szűk látókörű

fanatizmusnál. Hadvezérként kétségkívül a történelem legnagyobbjai között a helye: mozgalmas élete során egyetlenegyszer sem szenvedett vereséget, ha személyesen állt csapatai élére. Föltételezhető hát, hogy a *gyászháborút* a nagy szkizma nélkül is megnyerte volna; valószínűleg viszont nem ennyire fölényesen.

Az egyház ugyanis kezdettől fogva nagy erővel támogatta Ellánia küzdelmét a gorviki terjeszkedés ellen. Gyakorlatilag ez volt az egyetlen forrás, ahonnan a Del Riók rendszeres segítséget kaptak, és nem kis mértékben ennek köszönhető, hogy csaknem húsz esztendeig tartani bírták magukat az ellenséges túlerővel szemben. A verionei vérzsinat után ez a támogatás egyszeriben összeomlott; ráadásul Ellánia határos lévén Nyugatvéggel, közvetlenül átcsaptak területére a vallásháború szörnyű kilengései.

Ezt a történelmi pillanatot választotta ki Mantikor Malbarro, hogy lényegében a teljes gorviki hadsereggel – a Nagy Carridával – partra szálljon Ellániában. A hercegi flottát menetből gázolta le. Az irtózatos túlerő láttán Berrana lakossága föllázadt a helyőrség ellen, és kitérte kapuit a tengerentúliak előtt. A kétéves gyászháború (1221-22) nyitánya a Del Rió család nyilvános kínhalála volt székvárosuk főterén.

Meg kell azonban jegyeznünk, hogy ámbátor a gorvikiak nem tagadták meg önmagukat, ilyesfajta szörnyű vérengzéseket viszonylag ritkán rendeztek, és – saját szemszögükből nézve – sohasem alapos ok híján. Ezúttal hódítani jöttek, nem fosztogatni, mint a keleti partokon. Egyéni kilengések persze előfordultak, ám a vasfegyelmet tartó Malbarro király olyan borzalmas kegyetlenséggel torolta meg őket, hogy mindvégig szórványosak maradtak. Hiteles feljegyzések szólnak ellenben arról, hogy egyes helyeken, ahol a friss keletű vallásviszály lángjai túlságosan magasra csaptak, a lakosság megkönnyebbülten fogadta a “rendcsináló” hódítókat!

A tradicionális gorviki hadviselés egyes elemei, így például az ölövárásrok rutinszerű alkalmazása vagy az élőhalott regimentek, természetesen mindenütt általános borzadályt keltettek; a Mantikor azonban igyekezett kímélni a termelő népességet. Különösen a városok számíthattak kedvező elbánásra, ha önként meghódítottak, de megmaradhattak birtokaikban a nyilvános ceremóniákon hűségüket tevő nemesi családok is. (A *sebrata* – szertartás – szóról őket hívták aztán *sebradon*oknak, megkülönböztetésül az anyaországi nemes *abradon*októl.) Az egyetlen sarkalatos feltétel a Ranagol hitére való áttérés volt, ám még itt is nyílt tere bizonyos kompromisszumoknak. Az összes templomra kosfej került, a prelátusokat kivégezték, minden befolyásosabb személytől nyilvános és félreérthetetlen színvallást követeltek; afölött azonban szemet hunytak, ha a közrendűek néhány kispap vezetésével titkos gyülekezetekben tovább ápták őseik hitét. Sajátságosan visszaütött az évszázados szószéki buzgalom, mely túlzóan sötét színekkel festette le az embereknek a Ranagol-kultuszt. Most az első néhány hét után álmélkodva látták, hogy a *sacerdon*ok nem mérsárolnak nap mint nap hekatombákat a lakosságból a kosfejes oltárokra; s a fantáziájukban élő félelmekhez képest a kétségkívül ijesztő valóság egészen elviselhetőnek tűnt.

Mindent összevetve Malbarro Amanovik két esztendő alatt meglepő könnyedséggel meghódította a fél Tarikamis-félszigetet. Segítség sehonnan sem érkezett. A Bel Estessók szövetségi szerződésüknek eleget téve elindítottak ugyan egy hajóhadat, ennek azonban a Ravear-foknál útját állta a bekerítéstől tartó Bel Cormák flottája, s mivel Calaiz Calduriel admirális asszony nem vállalta föl a mindkét fél értelmetlen pusztulását ígérő ütközetet, amely utolsó flottatartalékaitól is megfosztotta volna a viszálytépte birodalmat, a tengeri felmentő hadművelet kudarcba fulladt, mielőtt egyáltalán megközelítette volna célját.

Részlet

candidatus leiosz pan-thia Aristostratos főtisztelendő atya

ARCOK TÜKRE, IDŐK SODRA
című történeti áttekintéséből

Rubastro Baradovik bíboros, a vízparti hadjárat vezére, az első hódító a világtörténelemben, akinek sikerült elvágnia Shadont a Gályák tengerétől és elfoglalnia tőle egy egész tartományt, nem érte be ennyivel. A birodalmi fősereget akarta. Bevette Shadon utolsó északi kikötőjét, mert tudta, hogy ezt egyik király és egyik egyház sem hagyhatja válasz nélkül. Aztán kiválasztotta a legalkalmasabb helyet a városba vezető déli úton, és csapdát állított.

Ha a tengerpart felé haladva kelünk át rajta, a Montresor-szorost – mely, mint beszélük, valamely réges-rég elrejtett kincsről kapta nevét – jobbról a Dercall-hegy, balról a Cos-fennsík fogja közre. A Dercall magányosan álló orom, magas, meredek és szurdokokkal szabdalt, de nem kopár: az északi szelekkel érkező esők dúsan zöldellő erdőtakarót táplálnak rajta. Ha nem a szorost választjuk, hanem a másik irányban akarjuk megkerülni, könnyű dolgunk van: mindenfelől termékeny lapály veszi körül, kényelmesen eljuthatunk rajta a régi tengermenti útra, mely kijelölte a shadviki bíboros nevezetes vízparti hadjáratának vonalát.

A megközelítőleg kör alakú Cos-fennsík, az össze nem illő páros e másik tagja, alacsonyabb és szélesebb szomszédjánál, lapos és nyitott, kőmorzsalékos földjén csupán a legigénytelenebb gazok tengődnek. Peremén változó magasságú sziklafal fut körbe, mintegy kerítés gyanánt, amitől a fennsík hatalmas, csorba szélű kőkatlanra emlékeztet. E természetes védmű szinte megközelíthetlenné teszi a belső platót, két jeles pontot kivéve.

A szorosra néző szakasz teljes hosszában a sziklafal valamikor régen leomlott, a törmelékben vízmosások alakultak ki, ezen az úton a legkönnyebb feljutni a platóra. Az átellenes oldalon, amely a szorostól a legtávolabb esik, a sziklafal szintén meglehetősen kopott és foghíjas, itt azonban a katlanba *befelé* ömlő vizek mosták alá. Ehelyütt kapcsolódik ugyanis a fennsík a Nagy-Ferrelós hegyvonulatához, amelynek legkeletibb és legalacsonyabb csücskét képezi. A heglánc ezen az egy ponton nyúlik át Shadon határain, innen hatalmas ívben délre és nyugatra kanyarodik, távol minden civilizációtól, Ynev legkevésbé föltérképezett és legbarbárabb tájaira, melyekről felelősséggel még a legjelesebb geográfusok sem nyilatkozhatnak.

Rubastro Baradovik, ahogyan az egy kimagasló taktikushoz illik, rendkívül alaposan és körültekintően járt el hadállásai kialakításakor. A Montresor-szorosban hármas tagolású védelmi vonalat épített ki, néhány kisebb lovasegységgel az ellenlökésekhez. A tüztámogatásról a fennsík és a hegy alsó lejtőire rendelt íjászszázadok gondoskodtak, a mágikus erőforrások volumenéről pedig talán elegendő csak annyit megjegyezni, hogy e napon több Ranagol-pap tartózkodott shadoni felségterületen – valamennyien a Montresor-szorosban és közvetlen környékén – mint a rákövetkező száz esztendőben összesen és együttvéve.

A szorosban, amerre az ellenséges főcsapást várta, a bárhol és bármikor bevethető mozgótartalék szerepét a bíboros egy igen-igen különleges egységre ruházta. Ezt közel négyszáz – részben shadviki, ám többségükben anyaországi – nemesúr és -

hölgy alkotta, akiket Baradovik nem testületileg fogadott a zsoldjába, hanem egyénileg szerződött le mindegyikkel, néhány házasság- és testvérpártól eltekintve. A fokozottan kiemelt bánásmódot az magyarázza, hogy valamennyien *fiestinók* voltak.

A *fiestinókat* illetően tömérdek tévhit és félreértés kering a köztudatban. A felületes szemlélő általában harcművésznek szokta nézni őket, noha távolról sem azok. A máskülönben kevéssé szerencsés *gyilkolóművész* megjelölés sem illik rájuk, hiszen ez a szó egyszerűen rendkívül magas fokon képzett bérgyilkost jelent, aki szolgálatait csillagászati áron kínálja. Ha már föltétlenül muszáj lefordítanunk e sajtóságon gorkviki fogalmat, talán az *ölőművész* változat lenne a legkifejezőbb. A *fiestino* ugyanis nem a harcot tekinteti művészetnek, hanem az ölést. Szeret ölni, sokszor, sokféleképpen, minél hatékonyabban. Nem pénzért, nem elvből, nem indulatból, hanem pusztán az élvezetért, hogy milyen jól csinálja. Nem szadista, mert egyáltalán nem érdekli az áldozat szenvedése, sőt a kiléte sem; az ölés aktusában számára csak a saját maga személye fontos.

A *fiestinókat* az teszi igazán veszedelmessé, hogy a hatékonyságot minden körülmények között a kifinomultság és az esztétikum elé helyezik. A toroni vérnász egzotikus-erotikus szertartása számukra talmi majomparádé. (A költőiség egyetlen csökevénye, amelynek testületileg hódolnak, hogy az ölés aktusát eufemisztikusan *Fiesta Ramierónak*, a *Ramiera Ünnepe*nek mondják – innen a nevük az öbölvidéki nyelvjárásban: *fiestino = ünneplő*.) Mivel az ölés valamennyi elsajátítható módozatában igyekeznek minél nagyobb jártasságra szert tenni, nem csupán külön-külön félelmetes harcok, hanem csapatban is – elvégre az együttműködés a hatékonyság növelésének egyik formája. Rubastro Baradovik mozgótartaléka tehát létszámán messze túlmutató ütőerőt képviselt.

Ami a szárnyakat illeti, a Dercall-hegyet *corgák* szállták meg, főként Shadvikból, ám néhány anyaországi szövetséggel kiegészülve: a környezeti- és a terepviszonyok itt kiváltképp kedveztek különleges harcmodoruknak. Igen nagy gondot fordított a bíboros a hegytől a tengerpartig terjedő síkvidékre, hiszen errefelé az ellenség egy gyors és határozott hadmozdulattal könnyen a hátába kerülhetett volna. Ezt megakadályozandó ide helyezte csaknem a teljes lovasságát, élükön az anyaországi lovagrendek segélycsapataival. Méltán félelmetes hírű ostromgépeit a Cos-fennsíkra vontatta föl, ahonnan szándéka szerint gyilkos zárótűzzel kellett volna elárasztaniuk a védőállások megrohamozásához fölfejlődő ellenséget. Mivel a harctér áttekintésére szintén ez a magaslat volt a legalkalmasabb, maga is itt rendezte be főhadiszállását, melyet személyes testőrgárdája, a Dea Macula lovagrend biztosított. Nem feledkezett meg hátul a ferrelosi átjáróról sem: a kegyetlenül nehéz terep miatt erről shadoni embervadászok figyelemvonó támadását várta, és *corgákat* rendelt az őrizetére.

Nem tartozik ugyan a szűkebben vett hadtudományok körébe, Rubastro Baradovik azonban kétségkívül számított és számíthatott az ellenség soraiban jelentkező meghasonlásokra. (Neki magának, miután Sercarappában szögesrácsra feszítette a Lélekösvény rend segélycsapatát vezető *senecallót*, aki megkérdőjelezte döntéseit bizonyos hadpostaszolgálati kérdésekben, nem voltak ilyen gondjai az anyaországi szövetségesekkel.) Elvégre az ellene vonuló összbirodalmi főseréget kizárólag az északi tengerpart elvesztésének sokkhatása kényszerítette egy táborba, egyébként két király és két Domvik-egyház képviseltette benne magát, melyek kölcsönösen bitorlónak, illetve eretneknek tekintették egymást, s idestova százötven éve több-kevesebb hévvel vagdalkoztak.

Különösen élesnek ígérkeztek az ellentétek a királyi haderők fővezérei, Alasandril Bel Estesso főherceg-trónörökös és Bethumabel Vil Galladran nagyhercegrégens között, akik nem csupán politikai, hanem személyes ellenségek is voltak.

Ezidáig négyszer csaptak össze seregek élén a harcmezőn, kilencszer fegyveres párviadalban és megszámlálhatatlan alkalommal különféle gúnyiratokban. Közös táborba szállásuk másnapján sor került a tizedik párbajra, melyben mindketten komoly sérüléseket szenvedtek. Kérdéssé vált, képesek-e egyáltalán a közös hadvezetésre; ehhez járult még, hogy bár mindketten tapasztalt parancsnok hírében álltak, egyikük sem háborúzott még soha északon. Egyes epés emlékiratok szerint a teológiai finomságokra kevésbé fogékony nagyherceg-régens a pyarroni istencsalád tagjának vélte Ranagolt, a sarkos gondolati sémákra hajló főherceg-trónörökösnek pedig ismételten el kellett magyarázni, mi a különbség *ellán* és *shadviki* között.

Mindent mérlegre vetve úgy tűnik hát, Rubastro Baradavik bíborosnak – a Kosfejes Úr kedveltjének, a vízparti győzőnek, Ronella Ostorának – volt esélye rá, hogy megverjen egy birodalmi fősereget, még ha nem is egészen olyasfélét, mint Gallaphain vagy IX. Adaris dicső napjaiban. Mégsem sikerült neki, aminthogy sem azelőtt, sem azóta senkinek. Hiába készített elő mindent oly alaposan, számításai több helyütt hiba csúszott, s e hibák nemcsak a győzelmébe: az életébe is kerültek.

Az összbirodalmi hadvezetésen belül a súrlódások hamar elsimultak. Az egyházak között a vártnál kevesebb összezördülés történt. Az Isten Kardja lovagrend ugyan látványos gesztussal hazavonult a táborból, kijelentvén, hogy esküjük értelmében ők csak a szakadárok *ellen* kötelesek hadba szállni, *mellettük* nem; ezt a szövegértelmezést azonban még a főatyja sem fogadta el, és Montresor után a rendnek évtizedekbe telt, míg le tudta mosni magáról a gyávaság bélyegét. A következő esemény pedig már egyfajta megbékélés felé mutatott: Tela-bierra és a koldusszék közösen kiadott körlevélben tiltották meg, hogy egyházzervezeti ügyekben bárki az élőszentekhez folyamodjon megvilágosodásért – nyilván azzal a megfontolással, nehogy őket is belerángassák a szkizma örvényébe.

A főherceg-trónörökös viszálya a nagyherceg-régenssel szép csendben elaludt, aminthogy ők maguk is egyre bágyadtan jártak-keltek a táborban, s a hadvezetésben tanúsított kezdeti lelkesedésüket (mely főleg egymás parancsainak buzgó hatálytalanításában nyilvánult meg) előbb lagymatagság, majd teljes fásultság váltotta fel. Salmo városától fogva már egyebet sem csináltak, csak aludtak és aláírtak, a hadjárat rejtélyes módon mégis haladt, méghozzá zökkenőmentesen. Utóbb kiderült, hogy a Tela-bierrából a sereg mellé kinevezett főkrónikás, *chon-taleiosz* Bene Bossias tartotta őket mentális befolyása alatt; a rendes adminisztrációt feltűnés nélkül a maga kezelésébe vonta, mivel azonban a katonai ügyekhez nem értett, azok vitelével saját felelősségére az egyesült szabadcsapatok főtábornokmesterét, Dario Del Gadót bízta meg.

A szabadcsapatok hivatalosan nem tartoztak a birodalmi haderő kötelékébe. Kiváltságlevéllel bíró magánszemélyek toborozták és tartották fenn őket, javarészt a saját költségükön, valamicske koronátámogatással. Ezt a rendszert a szükség hozta létre: az első szabadcsapatok azokból az önvédelmi szövetségekből alakultak ki, amelyeket a Tarikamis-félszigeten kötöttek egyes városok és nemesi családok, mikor a gyászháború után Ranagol árnyékában találták magukat. Később egyre nagyobb szerephez jutottak a határharcokban, s ahogy a birodalmi hatalmasságok mind jobban belemerültek a saját belviszályaikba, lassan az egész teher rájuk hárult. Feltartóztatni nem bírták Shadvik szívós terjeszkedését, de legalább lassították valamelyest, és közben marták, ahol érték.

Természetesen leginkább ellánok voltak, és a három ellán tartományból pénzelték őket – azaz mostanság már csak Carappóból, mert Cormasából nem sok maradt, Ronellából meg éppenséggel semmi. Ezt persze eléggé megsínylették, még akkor is, ha Carappóban amolyan hazafias különadóvá vált a fenntartásuk, és könnyen kést kaphatott a bordái közé, aki megtagadta a hozzájárulást. Polgár és pór még csak

mentesülhetett valahogy, ha koldusbotra jutott a kettőzött adóprésben, nemesembernek azonban nem volt mentség: ha nincs pénz, álljon be közéjük verekedni!

Kemény és öntörvényű férfiak gyűltek össze a szabadcsapatokban, hamar haragúak és erőszakosak. Címre-rangra keveset adtak – ahhoz túl sok földönfutó báró és lovag forgott köztük –, az akaratra meg a hosszú emlékezetre viszont sokat. Furcsa új életkereteket alakítottak ki maguknak, örökletes és választott kapitányságokat, helyettes férjséget-apaságot, vásárrablási jogokat és a kalaptoll-viselet részletes szabályozását. A királyokért nemigen rajongtak, de nem utálták, inkább unták őket. Akadt közöttük, aki – valahányszor megkérdezték – pénzfeldobással döntötte el, most épp melyiküket tartja jogszerű uralkodónak. Domvik Atyához és az ő Hét Arcához viszont úgy ragaszkodtak, mint hetes poronty az anyacsecshez; nem számított, hogy a koldusszék ugyanazt mondja, csak kicsit másként, ők szent irtózáttal hőköltek vissza a szakadároktól. A *hitújítás* szónak az ő hazájukban egészen másfajta felhangjai voltak...

És persze senkit a világon nem gyűlöltek úgy, mint azokat az ellán testvéreiket, akik meghallották ezen felhangokat, s nem bujdosnak mezsgyéről mezsgyére a kosfejés árnyék elől, hanem bevárták és fejet hajtottak előtte.

Amikor Rubastro Baradovik elindította vízparti hadjáratát, Carappónak legkevesebb öt hercege volt, attól függően, hogy ki iktatta be, mikor váltott pártot és miért lázadt fel. Ez a szerencsés időzítés aligha lehetett véletlen. Az ellánok a szörnyű káosz dacára fegyvert ragadtak, ám nem a tartományi hadak – próbáltak azok is, de öt különböző helyre hirdettek nekik gyülekezőt –, hanem a szabadcsapatok meg a nemesi bandériumok. Ők kísérelték meg Ruminio fölmentését; ők vállaltak nyílt csatát Duarrénál; ők védtek Novarcorenát, mialatt a messzi és csöndes Irganóban összeült az első, sőt a második Békenagytanács – a harmadik, amin végre mind a négy legfontosabb félnek sikerült egyszerre megjelenie, már nem találta ott őket. További négy Békenagytanács következett, látszatra a legcsekélyebb kézzelfogható eredmény nélkül, hacsak a díszes szólamokat és fogadkozásokat nem tekintjük. Közben azonban – ahogy már a dolgok alakulni szoktak – mégis *történt* valami; s az együttes megtorló hadjáratnak, amellyel kezdettől fogva mindenki egyetértett, hosszú vajúdás után megszületett a részletes tervezete.

Ennek keretében a királyok és az egyházak közösen jegyzett kiáltványban hívták föl a szabadcsapatokat az összbirodalmi hadakhoz való csatlakozásra. Félzsoldot kínáltak nekik, és hogy nem fogják beolvasztani őket a reguláris seregbe: megtarthatják régi csapatkereteiket, külön hadszervezeti egységben, élén saját főtábornesterrel, akit a négyes vezéri tanács nevez ki a kapitányaik közül, de ők erősítik meg.

Ez az ajánlat mindkét félnek kedvezett. A birodalmi főszereg tapasztalt, harcedzett katonákhoz jutott, szép számmal és olcsón; a szabadcsapatokat viszont, akik nem szoktak hozzá, hogy zsoldot fizetnek nekik, meglepte ez a bőkezűség. Örömmel fogadták azt is, hogy együtt maradhatnak: ők így szokták meg, a főszereg pedig másként nem sok hasznukat vette volna.

Dario Del Gado hatalmas tekintélynek örvendett ebben a különös szabályokat követő társadalomban: amolyan fejedelemsfélet tiszteltek benne. Igazi kapitányi dinasztiából származott, csapatát még a szépapja nagyapja alapította, nem sokkal a gyászháború után. A poszt azóta nemzedékről nemzedékre öröklődött a családban, ugyan eléggé kacskaringós úton, de megszakítás nélkül, és mindig fiágon. (Óriási dolog ez, hiszen a szabadcsapatokban az örökletes kapitányság nem hitbizomány, csupán egy *lehetőség*, amely elvész és másra száll, ha nem élnek vele.) Járt hozzá egy ütött-kopott adománylevél is, valamelyik Adaris királytól a tizenegy közül. Del Gado egyszer kíváncsiságból megnézte a birtokot, amire szólt: látótávolságra esett a berranai Mantikorporalotától, a bíboros selyemhernyót tenyészett rajta. Rengeteget jött-ment

Shadvikban, szinte szórakozásból, s mindig figyelmesen tanulmányozta a tájat, az embert, a környezetét.

Távrolról sem a tudós kíváncsiság hajtotta. Ő vezette a legsikeresebb portyákat a határ túloldalára. Nem bután, kapkodva és kegyetlenül rabolt, hanem okosan, gyorsan és kíméletlenül. És lelkiismeret nélkül – mert számolt.

Ellentétben a legtöbb csapattal, az övének nem volt állandó, biztos pénzelője. Nem akarta lekötni magát, részérdeknek rabjává válni. Menekült nemescsaládokkal szerződött le, hogy tisztos jutalékért beszedje a nekik járó adót a régi birtokaikon. Ezt még a szabadkapitányok többsége is túl kockázatosnak vélte – hisz ki tudja, melyik ártalmatlannak tűnő hegyi falu rejt harcra fegyverkezett *corgát*? Del Gado azonban imádta a kockázatot. Kurjantva-kacagva vágatott szembe vele, és húzta magával az embereit. A neve csatakiáltássá vált a szájukon. A portyáit megverselték, megénekeltek. Nagy büszkeség volt hozzá tartozni, tűzbe mentek volna érte mindannyian.

Talán ezért lett belőle főtábornester, talán azért, mert annak a viharvert okiratnak akadt egy másodpéldánya a shadoni koronalevéltárban, melyen az adományozó király sorszámnévét is feltüntették, és ez – III. Adaris – régibb múltat sugallt, mint nem egy hercegi családé? Így vagy úgy, vakszerencse vagy éleslátás – ez a döntés ütötte rá a fekete pecsétet Rubastro Baradovik sorslevelére.

Forrás: Raoul Renier, 2008. áprilisa
(személyes adatküldés a *Fantasycentrum* részére)

Kódszám: 014